

והרי אם כן, לא הניח הכתוב כלום ללמוד ממנו, אלא רק דבר המפורש בפסוק נאסר.

ואם כן, לשם מה כתבה התורה כאן פרט וכלל ופרט?!

והרי ענבים לחים ויבשים — הא כתיבי בהדיא.

יין וחומץ נמי — הא כתיבי במפורש.

נמצא שאין המידה הזאת של כלל ופרט וכלל מלמדת כאן כלום (14) —

הא, הרי בהכרח שאין עליך לדון כלשון אחרון שאמרת, שיש לומר "אי מה הפרט מפורש פרי גמור", ולמעט בכך את הבוסר.

אלא עליך לדון כלשון ראשון שאמרנו, "מה הפרט מפורש פרי ופסולת פרי, אף כל פרי ופסולת פרי", וללמוד מכאן לאסור את הבוסר.

ומאחר שסופינו לרבות כל דבר, (15) אם כן מזה תלמוד לומר: "מחרצנים ועד זג"?!?

כלומר: למה נאמר הפרט "מחרצנים ועד זג" לאחר הכלל, ולא קודם הכלל, יחד עם שאר הפרטים שאמרה התורה?! (16)

לומר לך:

כל מקום שאתה מוצא בתורה פרט וכלל, כי אז אי אתה רשאי למושכו ולדונו כעין הפרט בלבד, כשם שאנו עושים ב"פרט וכלל ופרט".

אלא, נעשה הכלל "מוסף" על הפרט, ונלמד מכאן הכל, וכאילו לא היה פרט כלל, עד שיפרוט לך הכתוב פרט לאחר הכלל, בדרך שפרט לך בניזיר.

כלומר: אילו לא היה נכתב הפרט אחר הכלל היינו מרבים את הכל ולא ממעטים אף עלים ולולבים.

ולכן נכתב הפרט אחר הכלל.

והוא הדין לכל שאר כללי ופרטי שבתורה.

אמר מר:

"מה הפרט מפורש פרי ופסולת פרי, אף כל פרי ופסולת פרי".

ומפרשינו: מה הפרט מפורש, פרי, היינו עינבי [ענבים]. ו"פסולת פרי", מאי היא? — חומץ.

אף "כל" פרי — מאי היא [איזה פרי נלמד על ידי המידה]? — גוהרקי [ענבי בוסר].

חומץ שהוא פסולת פרי, עדיין נותר הפרט של ענבים, וצריכים אנו לרבות ממנו את הבוסר.

15. לשון הגמרא: "ומאחר שסופינו לרבות כל דבר" לא נתבאר בדברי התוספות.

16. הוקשה לתוספות על לשון הגמרא כפשוטה - דמשמע: לשם מה נכתב כלל פסוק זה - "הא

14. הקשו התוספות על מה שאמרו בגמרא, שלא הניח לנו הכתוב במשמעו שום דבר, שהרי הניח לנו הכתוב ענבים מתולעות שנתרבו מכח המידה?!?

ביארו התוספות, שהיות ונכתבו שני פרטים: ענבים וחומץ שהם פרי ופסולת פרי, צריכים אנו לרבות מכל פרט דבר שהוא דומה לפרט. ואף שנתרבו ענבים מתולעות שהם כעין הפרט של